

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

25 mai 2004

**PROPOSITION DE LOI
DE PRINCIPES****concernant l'administration pénitentiaire
et le statut juridique des détenus****AMENDEMENTS**

N° 29 DE M. MULS

Art. 15

Remplacer le paragraphe 2 par la disposition suivante :

«§ 2. Pour les établissements dont la capacité maximale est dépassée de manière substantielle et pendant plusieurs mois par an, le ministre fait chaque année rapport à la Chambre des représentants et au Sénat, en précisant les circonstances et les mesures prises pour tenter de faire en sorte que la capacité d'occupation maximale visée au § 1er ne soit pas dépassée.».

JUSTIFICATION

À l'heure actuelle, il ne semble pas possible de mettre l'article 15 proposé en oeuvre dans son intégralité.

Le présent amendement tend cependant à établir le principe de la capacité d'occupation maximale.

Documents précédents :

Doc 51 **0231/ (S.E. 2003)** :

001 : Proposition de M. Van Parys, Mme Barzin, MM. Hove, Wathelet, Bourgeois, Swennen et Mme Lalieux.

002 à 003 : Amendements.

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

25 mei 2004

VOORSTEL VAN BASISWET**gevangeniswezen en rechtspositie
van gedetineerden****AMENDEMENTEN**

Nr. 29 VAN DE HEER MULS

Art. 15

Paragraaf 2 vervangen als volgt :

«§ 2. Voor de instellingen waarvan de maximum-capaciteit op substantiële wijze en voor verschillende maanden per jaar wordt overschreden, brengt de minister jaarlijks verslag uit aan de Kamer van volksvertegenwoordigers en de Senaat met toelichting van de omstandigheden en de maatregelen die worden genomen om te streven naar het halen van de in § 1 bepaalde maximale bezettingsperiode.».

VERANTWOORDING

Het lijkt niet meer haalbaar om het ontworpen artikel 15 in zijn volledigheid te realiseren.

Het amendement streeft naar het vastleggen van het principe van de maximale bezettingscapaciteit.

Voorgaande documenten :

Doc 51 **00231/ (B.Z. 2003)** :

001 : Voorstel van de heer Van Parys, mevrouw Barzin, de heren Hove, Wathelet, Bourgeois, Swennen en mevrouw Lalieux.

002 en 003 : Amendementen.

L'établissement de ce principe ne crée pas un droit subjectif, dès lors que la formulation «pour tenter de faire en sorte que la capacité d'occupation maximale, ne soit pas dépassée» reflète un engagement formel qui traduit une obligation de moyens plutôt qu'une obligation de résultats.

N° 30 DU GOUVERNEMENT

Art. 8

Le paragraphe 2 est remplacé comme suit :

«§ 2. L'exécution de la peine privative de liberté est axée sur la réparation du tort causé aux victimes par l'infraction, sur la réhabilitation du condamné et sur la préparation, de manière personnalisée, de sa réinsertion dans la société libre.».

JUSTIFICATION

Cet amendement vise à formuler de manière plus active les fins vers lesquelles doit tendre l'exécution de la peine.

N° 31 DE M. LAEREMANS

Art. 18

Au paragraphe 3, dans le texte néerlandais, insérer le mot «vast» entre le mot «regels» et le mot «voor».

JUSTIFICATION

Il s'agit d'une correction d'ordre grammatical.

N° 32 DU GOUVERNEMENT

Art. 35

Le paragraphe 2 est remplacé comme suit:

«§ 2. Il peut être renoncé à l'enquête visée au § 1er si elle ne se justifie pas dans la mesure où la partie de la peine privative de liberté est de courte durée et si le condamné y marque son accord, ou lorsque le condamné ne désire pas de plan de détention. Cet accord ou la circonstance que le condamné ne désire pas de plan

Het vastleggen van het principe creëert geen subjectief recht, gezien de term het «streven naar het halen van «de maximale bezettingscapaciteit» een formeel engagement weergeeft dat duidt op een middelenverbintenis eerder dan een resultaatverbintenis.

Nr. 30 VAN DE REGERING

Art. 8

Paragraaf 2 als volgt vervangen :

«§ 2. De tenuitvoerlegging van de vrijheidstraf wordt gericht op het herstel van het door het misdrijf aan de slachtoffers aangedane onrecht, op de rehabilitatie van de veroordeelde en op de geïndividualiseerde voorbereiding van zijn reïntegratie in de vrije samenleving.».

VERANTWOORDING

Dit amendement beoogt een actieve formulering van de doelstellingen waarop de uitvoering van de vrijheidstraf dient te zijn gericht.

Nr. 31 VAN DE HEER LAEREMANS

Art. 18

In paragraaf 3, het woord «vast» invoegen tussen het woord «regels» en het woord «voor».

VERANTWOORDING

Grammaticale correctie.

Nr. 32 VAN DE REGERING

Art. 35

Paragraaf 2 vervangen als volgt :

«§ 2. Van het in § 1 bedoelde onderzoek kan worden afgezien wanneer dit gelet op de korte duur van het te ondergane gedeelte van de vrijheidsstraf niet geboden is en de veroordeelde hiermee instemt of wanneer de veroordeelde geen detentieplan wenst. De instemming of de omstandigheid dat de veroordeelde geen detentie-

de détention, décision sur laquelle le condamné peut revenir à tout moment, est acté dans un formulaire dont le modèle sera arrêté par le Roi.»

JUSTIFICATION

Cet amendement vise à préciser que le condamné a le droit de ne pas collaborer au plan de détention. Dans ce cas, il n'est pas utile de débiter une enquête sur la personne et la situation du condamné. Le condamné garde évidemment la possibilité de revenir sur sa décision.

N° 33 DU GOUVERNEMENT

Art. 37

Remplacer cet article comme suit :

«Art. 37. — Lorsque des circonstances propres à la problématique du condamné ou au délit pour lequel il a été condamné requièrent un programme d'enquête spécial, le condamné peut, pour les besoins de cette enquête, être transféré dans un centre spécialisé désigné par le Roi.»

JUSTIFICATION

Cet amendement vise à permettre la tenue de l'examen des condamnés dans d'autres centres que le Centre pénitentiaire de recherche et d'observation clinique.

N° 34 DU GOUVERNEMENT

Art. 38

Apporter les modifications suivantes :

A) le paragraphe 3 est remplacé comme suit :

«§ 3. Le plan de détention individuel contient une esquisse du parcours de détention, en ce compris des avis éventuels concernant des transferts, qui peut raisonnablement être prévu pour le condamné compte tenu de la durée des peines prononcées, des critères d'application de modalités particulières d'exécution et de libération anticipée ou de la date de la libération définitive.

plan wenst, waarop door de veroordeelde steeds kan worden teruggekomen, wordt geacteerd in een door de Koning vast te stellen formulier.»

VERANTWOORDING

Dit amendement beoogt duidelijk te stellen dat een veroordeelde het recht heeft niet mee te werken aan het detentieplan. In dat geval dient niet te worden overgegaan tot het onderzoek naar de persoon en de levenssituatie van de veroordeelde. De veroordeelde behoudt uiteraard de mogelijkheid om op zijn beslissing terug te komen.

Nr. 33 VAN DE REGERING

Art. 37

Dit artikel vervangen als volgt :

«Art. 37. — Wanneer omstandigheden eigen aan de problematiek van de veroordeelde of aan het misdrijf waarvoor hij veroordeeld werd, een bijzonder onderzoeksprogramma noodzakelijk maken, kan de veroordeelde met het oog op dit onderzoek overgeplaatst worden naar een door de Koning aan te duiden gespecialiseerd centrum.»

VERANTWOORDING

Dit amendement beoogt de mogelijkheid te voorzien om het onderzoek van veroordeelden te laten plaatsvinden in andere centra dan het Penitentiair Onderzoeks- en Klinisch Observatiecentrum.

Nr. 34 VAN DE REGERING

Art. 38

De volgende wijzigingen aanbrengen :

A) paragraaf 3 wordt vervangen als volgt :

«§ 3. Het individueel detentieplan bevat het uittekenen van een detentietraject, met inbegrip van eventuele adviezen tot overplaatsing, dat voor de veroordeelde redelijkerwijze in het vooruitzicht kan worden gesteld, rekening houdend met de duur van de uitgesproken straffen, met de criteria voor de toepassing van bijzondere modaliteiten van tenuitvoerlegging en van vervroegde invrijheidstelling of met de datum van definitieve invrijheidstelling.

Ce plan contient par ailleurs les propositions d'activités auxquelles le détenu participera, telles que :

- a) les activités axées sur la réparation, comme énoncé à l'article 8 ;*
- b) le travail disponible ou à mettre à sa disposition dans le cadre de l'exécution de la peine ;*
- c) les programmes d'enseignement ou de formation, les activités de formation ou de recyclage et des autres activités axées sur la réinsertion;*
- d) les programmes d'encadrement psychosocial ou les programmes de traitement médical ou psychologique.».*

B) le paragraphe 4 est remplacé comme suit :

«§ 4. Le plan de détention est intégré dans un protocole de collaboration qui doit être signé à la fois par le condamné, qui confirme ainsi son approbation à l'égard du plan, et par le directeur, qui confirme ainsi l'engagement de l'administration pénitentiaire à la réalisation de ce plan.».

JUSTIFICATION

Cet amendement vise à préciser que les activités visées au § 3, 1° ne sont pas cumulatives. Il est évident que le plan de détention ne contiendra de telles propositions que dans la mesure où elles sont utiles au condamné. Cette énumération n'est évidemment pas limitative et d'autres activités peuvent être reprises dans le plan de détention.

En modifiant le § 4, cet amendement vise à donner un signal fort à l'administration pénitentiaire selon lequel elle doit apporter son aide à la réalisation du plan. Il est évident que l'administration ne peut réaliser que ce qui rentre dans le cadre de ses possibilités. Les mots «dans la limite de ses possibilités» sont superflus et peuvent dès lors être supprimés.

N° 35 DU GOUVERNEMENT

Art. 39

Remplacer cet article comme suit :

«Art. 39. — En cours de détention, le plan de détention individuel est complété, davantage concrétisé ou adapté, en collaboration avec le condamné, notamment en fonction de son évolution et des décisions judiciaires ou administratives qui influencent ou peuvent influencer son parcours de détention.».

Dit plan bevat bovendien voorstellen van activiteiten waaraan de veroordeelde zal deelnemen, zoals:

- a) op herstel gerichte activiteiten, zoals bewoord in artikel 8 ;*
- b) in het kader van de strafuitvoering beschikbare of beschikbaar te stellen arbeid ;*
- c) onderwijs- of vormingsprogramma's, opleidings- of omscholingsactiviteiten en andere op reïntegratie gerichte activiteiten ;*
- d) psychosociale begeleidingsprogramma's of medische, psychologische behandelingsprogramma's.».*

B) paragraaf 4 wordt vervangen als volgt:

«§ 4. Het detentieplan wordt opgenomen in een samenwerkingsprotocol dat ondertekend wordt, enerzijds door de veroordeelde ter bevestiging van zijn instemming met het plan en anderzijds door de directeur ter bevestiging van de verbintenis van de penitentiaire administratie om dit plan realiseren.».

VERANTWOORDING

Dit amendement beoogt te verduidelijken dat de in § 3, 1°, vermelde activiteiten niet cumulatief zijn. Het spreekt voor zich dat het detentieplan dergelijke voorstellen tot deelname slechts bevat in de mate dat ze nuttig zijn voor de veroordeelde. Uiteraard is de opsomming niet limitatief en kunnen ook andere activiteiten in het detentieplan worden opgenomen.

Door de wijziging van § 4 beoogt het amendement een krachtig signaal te geven dat de penitentiaire administratie het detentieplan dient te helpen realiseren. Uiteraard kan de administratie hierbij uitsluitend doen wat binnen haar mogelijkheden ligt. De woorden «binnen haar mogelijkheden» zijn overbodig en kunnen dan ook best weggelaten worden.

Nr. 35 VAN DE REGERING

Art. 39

Dit artikel vervangen als volgt :

«Art. 39. — Het individueel detentieplan wordt, in samenwerking met de veroordeelde, in de loop van de detentie zoveel als nodig aangevuld, nader geconcretiseerd of bijgestuurd, onder meer in functie van de evolutie van de veroordeelde en van gerechtelijke of administratieve beslissingen die zijn detentietraject beïnvloeden of kunnen beïnvloeden.».

JUSTIFICATION

Cet amendement vise à préciser que compléter, adapter et concrétiser le plan de détention ne peut s'effectuer qu'en collaboration avec le condamné.

N° 36 DU GOUVERNEMENT

Art. 49

Le mot «propre» est supprimé.

JUSTIFICATION

Cet amendement est la suite logique de l'amendement à l'article 41. Vu que les détenus n'ont pas le droit à un espace de séjour individuel, il est logique de supprimer le mot «propre».

N° 37 DU GOUVERNEMENT

Art. 50

Dans le paragraphe 2, le mot «propre» est supprimé.».

JUSTIFICATION

Cet amendement est la suite logique de l'amendement à l'article 41. Vu que les détenus n'ont pas le droit à un espace de séjour individuel, il est logique de supprimer les mots «propre»

N° 38 DU GOUVERNEMENT

Art. 52

Remplacer cet article comme suit :

«Art. 52. — Sauf exceptions prévues par ou en vertu de la loi, l'inculpé dispose à tout moment de la possibilité de se retirer dans son espace de séjour, sans préjudice de son droit de prendre part à des activités communes.».

JUSTIFICATION

Cet amendement est une conséquence logique de l'amendement concernant l'article 41.

VERANTWOORDING

Dit amendement beoogt duidelijk te stellen dat de aanvulling, bijsturing en concretisering van het detentieplan in samenwerking met de veroordeelde dient te gebeuren.

Nr. 36 VAN DE REGERING

Art. 49

Het woord «eigen» doen vervallen.

VERANTWOORDING

Dit amendement is een logisch gevolg van het amendement op artikel 41. Aangezien gedetineerden geen recht hebben op een individuele verblijfsruimte is het logisch om het woord «eigen» te schrappen.

Nr. 37 VAN DE REGERING

Art. 50

In paragraaf 2 het woord «eigen» doen vervallen.».

VERANTWOORDING

Dit amendement is een logisch gevolg van het amendement op artikel 41. Aangezien gedetineerden geen recht hebben op een individuele verblijfsruimte is het logisch om het woord «eigen» te schrappen.

Nr. 38 VAN DE REGERING

Art. 52

Dit artikel vervangen als volgt :

«Art. 52. — Behoudens de uitzonderingen bepaald door of krachtens de wet wordt de verdachte te allen tijde in de gelegenheid gesteld om zich in zijn verblijfsruimte af te zonderen, onverminderd zijn recht om deel te nemen aan gemeenschappelijke activiteiten.».

VERANTWOORDING

Dit amendement is een logisch gevolg van het amendement op artikel 41.

N° 39 DU GOUVERNEMENT

Art. 41

Apporter les modifications suivantes :

- a) les paragraphes 1, 2 et 3 sont supprimés ;
- b) le paragraphe 4, qui devient le paragraphe 1er, est remplacé comme suit :

«§ 1. Le détenu a le droit d'aménager à sa guise l'espace de séjour qui lui est dévolu, pour autant qu'il respecte les dispositions du règlement d'ordre intérieur relatives à l'ordre et à la sécurité.» ;

- c) Au paragraphe 5, qui devient le paragraphe 2, dans la version française, le mot «notamment» est remplacé par les mots «au minimum».

JUSTIFICATION

Il n'est pas réaliste dans la situation actuelle de prévoir que chaque détenu aurait sa propre cellule. Les trois premiers paragraphes doivent donc être supprimés. En revanche, il est indispensable de consacrer le principe selon lequel chaque détenu a le droit d'aménager de manière personnelle et individualisée l'espace de séjour qui lui est imparti. La suppression des trois premiers paragraphes entraîne une renumérotation des paragraphes.

Le point 2 de l'amendement apporte une amélioration linguistique .

Le point 3 de l'amendement vise également une correction linguistique. Le remplacement des mots «tels que» par «au minimum» insiste davantage sur le fait que l'énumération des exigences relatives aux espaces de séjour n'est pas exhaustive et que ces exigences sont un minimum à atteindre.

N° 40 DU GOUVERNEMENT

Art. 44

Insérer les mots «au quotidien» après le mot «corporelle»

JUSTIFICATION

Cette disposition a été inspirée par les articles 20 et 21 de la Recommandation R(87)3 du comité des ministres du Conseil de l'Europe sur les règles pénitentiaire européennes. En vue

Nr. 39 VAN DE REGERING

Art. 41

De volgende wijzigingen aanbrengen :

- a) de paragrafen 1, 2 en 3 worden geschrapt ;
- b) paragraaf 4, die paragraaf 1 wordt, wordt vervangen als volgt :

«§ 1. De gedetineerde heeft het recht de verblijfsruimte die hem toegewezen wordt naar eigen goeddunken in te richten, mits eerbiediging van hetgeen in het belang van de orde of de veiligheid door het huishoudelijk reglement wordt bepaald.» ;

- c) In paragraaf 5, die paragraaf 2 wordt, worden in de Nederlandstalige tekst de woorden «onder meer met betrekking tot» vervangen door de woorden «die minstens betrekking hebben op».

VERANTWOORDING

In de huidige situatie is het niet realistisch om voor elke gedetineerde een eigen cel te voorzien. De eerste drie paragrafen dienen bijgevolg geschrapt te worden. Het is daarentegen onontbeerlijk het principe te bevestigen volgens hetwelk iedere gedetineerde het recht heeft om de verblijfsruimte die hem wordt toebedeeld op een persoonlijke en individuele wijze in te richten. Het schrappen van de drie eerste paragrafen heeft een vernummering van de paragrafen tot gevolg.

Het punt 2 van het amendement betreft een taalkundige verbetering.

Het punt 3 van het amendement betreft eveneens een taalkundige verbetering. De gewijzigde woorden verduidelijken dat de opsomming van de vereisten die aan de verblijfsruimten worden gesteld niet volledig is en dat deze vereisten een minimum inhouden.

Nr. 40 VAN DE REGERING

Art. 44

Het woord «dagelijkse» invoegen tussen de woorden «en zijn» en de woorden «lichamelijke hygiëne».

VERANTWOORDING

Deze bepaling werd geïnspireerd door de artikelen 20 en 21 van de Aanbeveling n° R(87)3 van het Comité van ministers van de Raad van Europa betreffende de Europese gevangenis-

d'exprimer la portée correcte de l'article 44, ces dispositions sont ici reproduites (en Français dans la version néerlandaise, dans la mesure où il n'existe pas de traduction officielle en néerlandais) : «Article 20. On doit exiger des détenus la propreté personnelle; à cet effet, ils doivent disposer d'eau et des articles de toilette nécessaires à leur santé et à leur propreté. Article 21. Par souci d'hygiène et afin de permettre aux détenus d'avoir un aspect correct et de préserver le respect d'eux-mêmes, des facilités seront prévues pour le bon entretien de la chevelure et de la barbe; les hommes doivent pouvoir se raser régulièrement.» Le gouvernement ajoute explicitement que l'accès quotidien à la possibilité de se laver apparaît à l'heure actuelle comme un minimum.

N° 41 DU GOUVERNEMENT

Art. 45

Apporter les modifications suivantes :

a) **au paragraphe 1er, les mots** «et en tenant compte de la responsabilité de l'administration pénitentiaire» **sont supprimés ;**

b) **Au paragraphe 2, les mots** «dont la détention est autorisée en vertu du § 1er» **sont remplacés par** «dont la détention n'est pas incompatible avec l'ordre et la sécurité».

JUSTIFICATION

La référence à la responsabilité de l'administration dans le paragraphe 1 est superflue et risquerait de prêter à confusion ; en effet, les règles du droit commun de la responsabilité civile s'appliquent à l'administration.

La nouvelle formulation du paragraphe 2 permet de tenir compte des objets qui viendront en possession du détenu en cours de détention, tout en permettant d'opérer sur ces biens le contrôle requis par l'ordre et la sécurité.

N° 42 DU GOUVERNEMENT

Art. 46

Remplacer le paragraphe 2 comme suit :

«§ 2. Conformément aux règles à définir par le Roi, le détenu a le droit de disposer d'un compte personnel.».

regels. Teneinde de juiste draagwijdte van het artikel 44 weer te geven worden deze bepalingen worden hier (in de Nederlandse versie in het Frans, daar er geen officiële vertaling naar het Nederlands bestaat) : «Article 20. On doit exiger des détenus la propreté personnelle; à cet effet, ils doivent disposer d'eau et des articles de toilette nécessaires à leur santé et à leur propreté. Article 21. Par souci d'hygiène et afin de permettre aux détenus d'avoir un aspect correct et de préserver le respect d'eux-mêmes, des facilités seront prévues pour le bon entretien de la chevelure et de la barbe; les hommes doivent pouvoir se raser régulièrement.» De regering voegt hier expliciet aan dat een dagelijkse toegang tot de mogelijkheid om zich te wassen een minimum dient te zijn.

Nr. 41 VAN DE REGERING

Art. 45

De volgende wijzigingen aanbrengen :

a) **in paragraaf 1 de woorden** «en de aansprakelijkheid van de directeur» **doen vervallen;**

b) **in paragraaf 2 de woorden** «waarvan het bezit ingevolge § 1 is toegelaten» **vervangen door de woorden** «waarvan het bezit niet onverenigbaar is met de orde en de veiligheid» .

VERANTWOORDING

De verwijziging naar de aansprakelijkheid van de administratie in paragraaf 1 is overbodig en dreigt aanleiding te geven tot verwarring ; de regels van het gemeenrechtelijk aansprakelijkheidsrecht zijn immers van toepassing op de administratie.

De nieuwe formulering van paragraaf 2 laat toe rekening te houden met voorwerpen die tijdens de detentie in het bezit komen van de gedetineerde, waarbij deze voorwerpen gecontroleerd kunnen worden ingevolge de eisen van orde en veiligheid.

Nr. 42 VAN DE REGERING

Art. 46

Paragraaf 2 vervangen als volgt:

« § 2. De gedetineerde heeft het recht om te beschikken over een individuele rekening, overeenkomstig de door de Koning vast te stellen regels.».

JUSTIFICATION

Cet amendement vise à préciser que, vu l'interdiction de posséder de l'argent comptant, le détenu doit pouvoir disposer d'un compte personnel dans tous les cas. Ce compte est géré par la comptabilité de la prison, et la confidentialité maximale doit être garantie, tant au niveau interne qu'au niveau externe, par analogie avec les règles en vigueur dans les banques. Au niveau interne, toutes les mesures devront être prises afin notamment que l'état du compte d'un détenu ne soit pas connu des autres détenus. Au niveau externe, les informations relatives au compte d'un détenu ne pourront pas être communiquées à des tiers, sauf les cas prévus par la loi.

La ministre de la Justice,

L. ONKELINX

N° 43 DE M. MALMENDIER

Art. 15

Remplacer la disposition comme suit :

«Art. 15. — *Le Roi détermine et organise la formation, initiale et continuée, que doit recevoir chaque catégorie du personnel en fonction de leurs missions respectives telles qu'elles résultent notamment de la présente loi.*».

JUSTIFICATION

Cet amendement s'inspire directement de la note remise aux membres de la Commission de la Justice par le Réseau pour une réforme globale du régime carcéral belge. Les auteurs estiment effectivement que les agents pénitentiaires doivent être suffisamment formés pour assumer les missions qu'ils remplissent déjà et celles qui leur seront assignées en vertu de la loi en projet. Le rapport final de la commission «loi de principes concernant l'administration pénitentiaire et le statut juridique des détenus» encourage la mise en place de programmes de formation. Pour reprendre la justification du Réseau pour une formation globale du régime carcéral belge, il importe que le législateur marque ses exigences sur la nécessité d'assurer une formation correspondant à la qualité du service qui lui est demandé.

VERANTWOORDING

Deze amendement beoogt duidelijk te stellen dat de gedetineerde in ieder geval de mogelijkheid moet krijgen om over een eigen rekening te beschikken, gezien het verbod op het bezit van contant geld. Deze rekening wordt door de boekhouding van de gevangenis beheerd, en de maximale vertrouwelijkheid moet worden gewaarborgd zowel op intern als op extern vlak, naar analogie met de regels die voor de banken bestaan. Op intern vlak moeten alle maatregelen getroffen worden om o.a te vermijden dat de toestand van een rekening van een gedetineerde niet gekend wordt voor de andere gedetineerden. Op extern vlak zullen de informatie over de rekening van een gedetineerde niet aan een derde mogen medegedeeld worden, behalve in de door de wet voorziene gevallen.

De minister van Justitie,

L. ONKELINX

Nr. 43 VAN DE HEER MALMENDIER

Art. 15

De bepaling vervangen als volgt :

«Art. 15. — *De Koning bepaalt en organiseert de initiële en voortgezette opleiding die elke personeelscategorie moet krijgen met het oog op haar respectieve taken, zoals die uit de huidige wet voortvloeien.*».

VERANTWOORDING

Dit amendement put rechtstreeks uit de nota die aan de leden van de commissie voor de Justitie is overhandigd door «*Le Réseau pour une réforme globale du régime carcéral belge*». De indieners vinden immers dat het penitentiair personeel voldoende moet zijn opgeleid om de taken aan te kunnen die het al uitvoert en die waarmee het krachtens dit wetsontwerp zal worden belast. Het eindrapport van de commissie «Basiswet gevangeniswezen en rechtspositie van gedetineerden» moedigt het invoeren van opleidingsprogramma's aan. Om de verantwoording van *Le Réseau* over te nemen, is het van belang dat de wetgever zijn eisen te kennen geeft inzake de noodzaak om de personeelsleden een opleiding te waarborgen die overeenstemt met de kwaliteit van de dienstverlening die hen wordt gevraagd.

N° 44 DE M. MALMENDIER

Art. 24

Au paragraphe 1er, insérer entre les mots «moyennant accord» et les mots «du détenu», le mot «écrit».

JUSTIFICATION

Dans la mesure où cet accord donne accès à l'ensemble des pièces contenant des informations personnelles concernant le détenu, il est préférable de prévoir qu son accord est consigné par écrit.

N° 45 DE M. MULS

Art. 19

Au paragraphe 2, remplacer les mots «dans une langue qu'il comprend» par les mots «de manière intelligible».

N° 46 DE M. MALMENDIER

Art. 38

Au paragraphe 3, 2°, a), ajouter les mots :

«visant notamment à l'inciter à assumer sa responsabilité envers la victime. A cette fin, il peut être proposé au condamné de participer à un projet de médiation ;».

JUSTIFICATION

La circulaire du 4 octobre 2000 relative aux consultations en justice réparatrice définit le cadre général de la justice réparatrice, ainsi que le rôle et les missions des membres du personnel qui dans le cadre de la justice réparatrice sont investis d'une compétence particulière. Cette circulaire définit le concepts de justice réparatrice qu'il semble utile de rappeler :

«Le modèle de justice réparatrice se fonde sur la nécessité de rétablir la relation perturbée entre la victime, m'auteur et la société. Il s'agit de renouer avec une tradition de résolution de

Nr. 44 VAN DE HEER MALMENDIER

Art. 24

In paragraaf 1, het woord «schriftelijke» invoegen tussen het woord «mits» en de woorden «instemming van de gedetineerde» en het woord «mits» vervangen door het woord «met».

VERANTWOORDING

Omdat die instemming toegang geeft tot alle stukken die individuele gegevens bevatten van de gedetineerde, is het beter te bepalen dat hij zijn instemming schriftelijk betuigt.

Nr. 45 VAN DE HEER MULS

Art. 19

In paragraaf 2 de woorden «in een voor hem verstaanbare taal» vervangen door de woorden «op een begrijpelijke wijze».

Walter MULS (sp.a-spirit)

Nr. 46 VAN DE HEER MALMENDIER

Art. 38

In paragraaf 3, 2°, a), de volgende woorden toevoegen :

«die er onder meer toe strekken hem ertoe aan te zetten zijn verantwoordelijkheid op te nemen ten aanzien van het slachtoffer. Daartoe kan aan de veroordeelde worden voorgesteld deel te nemen aan een project voor bemiddeling;».

VERANTWOORDING

De omzendbrief van 4 oktober 2000 in verband met de herstelconsulenten bepaalt het algemeen kader van het herstelrecht alsmede de rol en de taak van de personeelsleden die in het kader van het herstelrecht een bijzondere bevoegdheid hebben. In die omzendbrief wordt het begrip herstelrecht omschreven. Het lijkt nuttig het in herinnering te brengen :

«Het model van herstelrecht steunt op de noodzaak om de verstoorde relatie tussen het slachtoffer, de dader en de samenleving te herstellen. Het gaat erom opnieuw aan te knopen

conflits basée sur la communication et la concertation entre les parties, dans le respect de leurs attitudes respectives. Selon ce modèle, le détenu est invité à quitter sa position passive. Sans devenir la cible d'une culpabilisation excessive et sans qu'une atteinte soit portée au processus de reclassement, le détenu peut devenir sujet de la réparation. En effet, la privation de liberté devient pour lui une occasion de se confronter à ses actes et à leurs conséquences, c'est-à-dire d'assumer la responsabilité voire de prendre des initiatives de réparation envers les victimes (pas nécessairement les siennes) et la société. L'indemnisation des victimes n'est qu'une des formes possibles de ces initiatives. Plus généralement, les initiatives de réparation consistent en démarches de communication directe ou indirecte entre détenus, victimes et/ou société. Ces démarches peuvent constituer des éléments de réponse aux besoins et attentes souvent exprimés par les victimes, pour autant que celles-ci acceptent d'y participer. La Justice réparatrice n'a de sens que dans un cadre où l'échange et la concertation sont souhaités par les parties et, donc un cadre où les sensibilités de chacune d'elles sont respectées. Toutes les victimes ne sont pas nécessairement prêtes à entrer en communication (directe ou indirecte) avec des détenus ; de même que tous les détenus ne sont pas nécessairement disposés à être confrontés avec leurs victimes. Pour ces derniers, l'accès à une «pensée réparatrice», à une réflexion sur leur propre responsabilité, peut prendre la forme d'une participation à des formations relatives aux victimes ou à des débats autour de ce thème. La société n'est pas oubliée dans le modèle de Justice réparatrice qui participe à la restauration du lien social. Lorsque le détenu assume activement ses responsabilités vis-à-vis de ses victimes et de la société, lorsqu'il peut s'engager dans une réflexion voire dans des processus de communication, il renoue avec la société. Le concept de réinsertion est un élément essentiel du modèle. Toutefois, la société doit être prête à fournir des efforts pour permettre la réinsertion des détenus. Sa participation au modèle intervient pendant et après la détention. Elle garantit le cadre pour accompagner le détenu dans sa réflexion et ses prises d'initiatives. Elle fournit les dispositifs et les ressources nécessaires à la concrétisation du modèle.»

Aux fins de traduire le concept de justice réparatrice en milieu carcéral, les consultants en justice réparatrice ont été chargés de sensibiliser les détenus aux victimes et plus concrètement de faciliter la mise en place de processus de communication directe et/ou indirecte entre les détenus et leurs victimes, dans le respect des attentes concrètes de chacune des parties.

A l'occasion de la visite de la prison de Mons, les membres de la commission ont pris connaissance d'un projet de consultant en justice réparatrice visant à établir une médiation, un contact, entre l'auteur de l'infraction et la victime. Pour ce type de médiation, il est fait appel à des médiateurs neutres (ASBL «Médiate»). Dans la mesure où ce consultant a souligné la nécessité de mieux informer les détenus sur les possibilités de justice réparatrice, les auteurs proposent d'informer systématiquement

bij een traditie van conflictoplossing gebaseerd op communicatie en overleg tussen de partijen, rekening houdend met hun respectievelijke verwachtingen. Volgens dit model verzoekt men de gedetineerde uit zijn passieve rol te stappen. Zonder het voorwerp te worden van extreme schuldgevoelens en zonder dat er afbreuk wordt gedaan aan het reclasseringsproces, kan de gedetineerde een rol spelen bij het herstel. De vrijheidsberoving wordt voor hem immers een mogelijkheid tot confrontatie met zijn daden en hun gevolgen, d.w.z. een gelegenheid tot het opnemen van zijn verantwoordelijkheid, zelfs tot het nemen van initiatieven tot herstelgericht handelen tegenover de slachtoffers (niet noodzakelijk de eigen slachtoffers) en de samenleving. Schadevergoeding aan de slachtoffers is slechts één van de mogelijke vormen van deze initiatieven. Meer algemeen gesproken verstaat men onder herstelgerichte initiatieven dat er stappen worden ondernomen tot rechtstreekse of onrechtstreekse communicatie tussen gedetineerden, slachtoffers en/of de samenleving. Deze stappen kunnen een gedeeltelijk antwoord bieden op de noden en de verwachtingen die de slachtoffers vaak uiten, voor zover zij hun medewerking daaraan willen verlenen. Het herstelrecht heeft slechts zin binnen een kader waarin uitwisseling en overleg door beide partijen gewenst zijn en waarin de gevoeligheden van elk van hen in acht genomen worden. Niet alle slachtoffers zijn noodzakelijkerwijs bereid om in (directe of indirecte) communicatie te treden met de gedetineerden; zoals ook niet alle gedetineerden onmiddellijk bereid worden gevonden tot een confrontatie met hun slachtoffer. Voor de gedetineerden kan de mogelijkheid tot «herstelgericht denken», en tot nadenken over hun eigen verantwoordelijkheid, zich uiten in het volgen van een opleiding in verband met slachtoffers of deelname aan discussies over dat thema. In het model van het herstelrecht dat meewerkt aan het herstel van de sociale banden wordt de samenleving niet vergeten. Wanneer de gedetineerde actief zijn verantwoordelijkheden opneemt t.a.v. zijn slachtoffers en de samenleving, wanneer hij zich weet te engageren tot een reflectie - zelfs tot een communicatieproces - knoopt hij opnieuw aan bij de maatschappij. Het concept van reïntegratie is een essentieel onderdeel van het model. De samenleving moet evenwel klaar zijn om inspanningen te leveren die de reïntegratie van gedetineerden mogelijk maken. Haar deelname aan het model gebeurt tijdens en na de detentie. Zij waarborgt het kader waarin de gedetineerde begeleid wordt in zijn denken en bij het nemen van initiatieven. Zij levert de voorzieningen en de hulpmiddelen die nodig zijn om het model concreet uit te werken.»

Teneinde het begrip herstelrecht toe te passen in de gevallen werden de herstelconsulenten ermee belast de gedetineerden gevoelig te maken voor de slachtoffers en meer concreet directe en/of indirecte communicatieprocessen tussen de daders en hun slachtoffers mogelijk te maken. Hierbij wordt rekening gehouden met de concrete verwachtingen van beide partijen.

De commissieleden hebben tijdens een bezoek aan de gevangenis van Bergen kennis genomen van een project van een herstelconsulent dat tot doel heeft een bemiddeling, een contact tot stand te brengen tussen degene die de overtreding heeft begaan en het slachtoffer. Voor dat soort van bemiddeling wordt een beroep gedaan op neutrale bemiddelaars (VZW «Médiate»). Die herstelconsulent heeft erop gewezen dat de gedetineerden beter moeten worden ingelicht over de mogelijk-

quement les détenus condamnés sur les possibilités de participer à un projet de médiation réparatrice.

Jean-Pierre MALMENDIER (MR)

N° 47 DE M. LAEREMANS

Art. 38

Apporter les modifications suivantes à cette disposition :

A) Au paragraphe 1er, supprimer les mots «en concertation avec le condamné et avec la participation de celui-ci» ;

B) Au paragraphe 3, 2°, remplacer les mots «des propositions en vue de la participation du condamné» **par les mots** «une énumération des projets possibles auxquels doit participer le condamné, tels que :» **et supprimer chaque fois le mot** «à» **aux points a), b), c) et d), sauf dans l'expression** «à mettre à sa disposition» ;

C) Remplacer le paragraphe 4 par la disposition suivante :

«§ 4. Les personnes visées à l'article 40 invitent, le cas échéant, les victimes ou leurs proches, dans la mesure où elles y sont disposées, à s'entretenir avec elles sur les mesures à imposer dans le cadre de l'élaboration du plan de détention individuel.».

JUSTIFICATION

L'idée d'élaborer un plan de détention sur mesure pour le détenu n'est nullement à rejeter. C'est le caractère hautement facultatif de cette modalité qui est trop important. Les dispositions prévues à cet article donnent l'impression que le plan de détention n'est qu'une option pour le condamné. Nous estimons que le détenu doit bénéficier d'un accompagnement, mais qu'il incombe à des experts d'élaborer un tel plan d'accompagnement.

Il doit ainsi être possible d'obliger un détenu, sous une forme ou une autre, à s'efforcer de faire réparation à la victime. Le fait que le condamné refuse ou n'ose pas être confronté à ses victimes, n'empêche pas qu'on puisse l'obliger à s'engager à les indemniser (au sens large), par exemple, par le biais du travail. Il va sans dire qu'une concertation doit avoir lieu entre l'expert et la victime ou ses proches, de manière à déterminer précisé-

heden inzake herstelrecht. Derhalve stellen de indieners voor de veroordeelde gevangenen systematisch in te lichten over de mogelijkheden om deel te nemen aan een project van herstelbemiddeling.

Nr. 47 VAN DE HEER LAEREMANS

Art. 38

Aan deze bepaling de volgende wijzingen aanbrengen :

A) In paragraaf 1, de woorden «in overleg en met de medewerking van de veroordeelde» **doen vervallen;**

B) In paragraaf 3, 2° de woorden «voorstellen tot deelname van de veroordeelde» **vervangen door de woorden** «een opsomming van de mogelijke projecten waaraan de veroordeelde dient deel te nemen zoals:»;

C) Paragraaf 4 vervangen door de volgende bepaling :

«§ 4. De in artikel 40 bedoelde personen nodigen desgevallend de slachtoffers of nabestaanden uit, in zover zij daartoe bereid zijn, voor een gesprek over de op te leggen maatregelen in het kader van het uitwerken van het individueel detentieplan.».

VERANTWOORDING

Het idee om een detentieplan uit te werken op maat van de gedetineerde is geenszins verwerpelijk. Wel heeft die nadere voorwaarde een al te facultatief karakter. De bepalingen in het artikel wekken de indruk dat het detentieplan slechts een optie is voor de veroordeelde. Ons inziens dient de gedetineerde te worden begeleid, doch dienen deskundigen een dergelijk begeleidingsplan uit te werken.

Zo moet het mogelijk zijn om een gedetineerde, onder een of andere vorm te verplichten om te streven naar rechtsherstel voor het slachtoffer. Het feit dat de veroordeelde zijn slachtoffers niet wil of durft onder ogen te zien, staan een verplichte inzet tot herstelvergoeding (in de ruime zin) niet in de weg, bijvoorbeeld via arbeid. Het spreekt voor zich dat de deskundige wel overlegt met het slachtoffer of de nabestaanden opdat het

ment quelle forme de réparation/indemnité raisonnable est la plus indiquée.

Les propositions doivent être raisonnables et réalisables dans la pratique, mais elles doivent également être suffisamment impératives. On ne peut donner l'impression que la privation de liberté est une mesure purement temporaire d'éloignement de la société.

N° 48 DE M. LAEREMANS

Art. 41

Supprimer les paragraphes 1er à 3.

JUSTIFICATION

Le principe «un homme, une cellule» est un bel objectif, qui n'est toutefois réalisable que moyennant une extension suffisante de la capacité des prisons. Et même dans cette hypothèse, on peut parfaitement imaginer qu'un manque temporaire de cellules survienne dans certains établissements. Le confort individuel des détenus doit demeurer subordonné à la sécurité de la société.

N° 49 DE M. LAEREMANS

Art. 43

Apporter les modifications suivantes :

A) Remplacer le paragraphe 1er par la disposition suivante :

«§ 1er. La prison met à la disposition des détenus des vêtements et des chaussures appropriés, qui répondent aux normes imposées par une cohabitation forcée avec autrui sur le plan de l'hygiène, de la bien-séance, de l'ordre ou de la sécurité.» ;

B) Supprimer le paragraphe 2.

JUSTIFICATION

Dans le prolongement de ce qui précède, la peine d'emprisonnement doit être clairement identifiable en tant que peine. Cela implique aussi que le détenu ne dispose plus de la liberté de s'habiller comme bon lui semble. L'uniforme demeure donc la norme générale, et ce, non seulement pour des raisons de sécurité, mais aussi en vue d'éviter les tensions.

Le présent amendement laisse cependant la possibilité de prévoir un régime plus libre pour certains détenus, en fonction du plan de détention.

precies kan bepalen welke vorm van redelijke vergoeding/herstel het meest geschikt is.

De voorstellen dienen redelijk en praktisch realiseerbaar te zijn, doch voldoende imperatief. Men mag geenszins de indruk wekken dat de vrijheidsbeneming een louter tijdelijke verwijderingsmaatregel is uit de samenleving.

Nr. 48 VAN DE HEER LAEREMANS

Art. 41

De paragrafen 1 tot 3 doen vervallen.

VERANTWOORDING

Het principe «één man één cel» is een mooie doelstelling, maar kan enkel worden gerealiseerd met voldoende gevangenis-capaciteit. En dan nog kan men zich perfect inbeelden dat er zich tijdelijke situaties van cellentekort voordoen in bepaalde instellingen. Het individueel comfort van de gedetineerden moet ondergeschikt blijven aan de beveiliging van de samenleving.

Nr. 49 VAN DE HEER LAEREMANS

Art. 43

Aan deze bepaling de volgende wijzigingen aanbrengen :

A) Paragraaf 1 vervangen als volgt :

«§ 1. De gevangenis stelt de gedetineerden passende kledij en schoeisel ter beschikking die voldoet aan de normen van een gedwongen samenleven met andere op het vlak van hygiëne, de welvoegelijkheid, de orde of de veiligheid.»;

B) Paragraaf 2 doen vervallen.

VERANTWOORDING

In het verlengde van het voorgaande dient de gevangenisstraf duidelijk herkenbaar te zijn als straf. Dat houdt in dat men niet meer over de vrijheid beschikt om zich te kleden op de wijze die men zelf wil. Een uniform blijft de algemene norm. Niet alleen om veiligheidsredenen, ook met het oog op het voorkomen van spanningen.

Toch laat dit amendement de mogelijkheid open om voor bepaalde gevangenen, in functie van het detentieplan, een vrijer regime mogelijk te maken.